

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE DİNLEME BECERİSİ İLE İLGİLİ KAYNAKÇA ÇALIŞMASI

Yrd. Doç. Dr. Fulya Topçuoğlu Ünal
Dumlupınar Üniversitesi
Kütahya
fulyatopcuoglu@gmail.com

Fatih Özer
Dumlupınar Üniversitesi
Kütahya
fatihozr14@gmail.com

Özet

Bireyin çevresinden aldığı ses ya da mesajların beyin tarafından algılanması süreci olan dinleme kazanılan ilk dil becerisidir. 2006 yılı İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında öğrencilerin kazanımlar ve etkinlikler yoluyla dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirmeleri, dilimizin imkân ve zenginliklerinin farkına vararak Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanmaları hedeflenmektedir. Bu nedenle birey için büyük öneme sahip bir beceri olan dinleme becerisi üzerine günümüzde aratarak devam eden çalışmalar yürütülmektedir.

Çalışmanın amacı ülkemizde dört temel dil becerisinden olan dinleme becerisi alanında yapılmış olan çalışmalarını belirleyip tasnif etmek ve bu alanda çalışma yapacak olanlara kaynakları bir bütün olarak sunabilmektir. Bu sebeple çalışmada dinleme ile ilgili kitaplar, makaleler, bildiriler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Tarama yöntemiyle yapılan çalışmada veri analizi için içerik analizi ve frekans analizi kullanılmıştır. Bu çalışma sonucunda dinleme becerisi ile ilgili; 17 kitap, 7 bildiri, 59 makale, 73 yüksek lisans tezi ve 14 doktora tezi tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dinleme becerisi, Türkçe Öğretimi, Kaynakça, Bibliyografya.

BIBLIOGRAPHY STUDY RELATED WITH LISTENING SKILL IN TURKISH LANGUAGE EDUCATION

Abstract

Listening, which is the process of taking sounds from around or perceiving the messages by the brain, is the first acquired language skill. The purpose of the Primary Turkish Language Education Program in 2006, is to develop the students' listening/watching, speaking, reading, writing skills by the educational attainments and activities and to use Turkish well and effectively by realising our language's richness and facilities. There fore the studies carried out upon listening skill which has great importance for the individual, are going on increasingly.

The purpose of the study is to identify the study carried out in our country upon the field of listening skill which is one of the basic skill and to submit the resources as a whole to the individuals who will do the study in this area. For this reason, we try to determine the books that is relevant to listening, articles, proclamations, master's thesis and dissertations at the study. In the study that is done with scanning method, content analysis and frequency analysis are used for the data analysis. As a result of this study related to listening skill, 17 books, 7 proclamations, 59 articles, 73 master's thesis and 14 dissertations are identified.

Key Words: Listening skill, Turkish education, resource, bibliography.

GİRİŞ

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana kullanılan, insanların duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini, karşılıklı iletişim kurmalarını sağlayan en önemli araç dildir. Dil aynı zamanda toplumların kültürlerini aktarmada kullandığı bir araçtır. Günümüzde dil üzerine çok sayıda araştırma yapılmış ve dil kavramına birçok tanım getirilmiştir. Ergin (1989) dili, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” şeklinde; Güneş (2013) ise dili “insanların duygu, düşünce ve gözlemlerini işaret veya kelimelerle paylaştıkları bir sistem” olarak tanımlamaktadır. Tanımlardan da anlaşıldığı üzere, dilin ilk ve temel görevi iletişimi sağlamasıdır.

Bireyin doğumundan itibaren başlayan dil gelişimi, ölümüne kadar devam eden bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte bireye kazandırılmak istenen dil becerileri ülkemizde eğitim programlarının içinde de yerini almıştır. Ülkemizde dil becerileri anlama (okuma, dinleme/izleme) ve anlatma (konuşma, yazma) olarak ayrılmaktadır. İfade edilen dil becerilerinden dinleme becerisine, ülkemizdeki eğitim programları kapsamında 1981 yılı “Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı”nda davranış olarak ilk defa yer verilmiştir. Daha sonra yapılan 2005-2006 Türkçe Dersi Öğretim Programının pilot uygulamalarında dinleme becerisinin eksiklikleri tespit edilmiş ve geliştirme yönünde uygulamalara gidilmiştir. Çünkü işitilen seslerin anlamlandırılmasına dayanan dinleme, kazanılan ilk dil becerisidir (Melanlıoğlu, 2012:1584). Bu sebeple önemi artmaktadır.

Dinleme kavramı hakkında günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. En kısa tanımıyla dinleme, bireyin çevresinden aldığı ses ya da mesajların beyin tarafından algılanması sürecidir. Türkçe sözlüklerde ve diğer kaynaklarda dinleme kavramı için değişik tanımlar yapılmaktadır. Türkçe sözlükte dinlemeden, “işitmek için kulak vermek; birinin sözünü, öğüdünü kabul edip gereğince davranmak” olarak söz edilmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005). Ergin (2008) dinlemeyi, görsel ve işitsel simgelere verilen bir tepki olarak belirtmektedir. Özbay (2006:5) ise “konuşan ya da sesli okuyan bir kişinin vermek istediği mesajı, tam olarak anlayabilme becerisi” olarak tanımlamaktadır. Verilen tanımlar incelendiğinde dinleme ile ilgili birtakım ortak noktalar dikkat çekmektedir. Bunlar içerisinde işitmeyi kapsamaması, dikkat gerektirmemesi, tepki verilmesinin gerekliliği, belirli bir amaç için yapılması, anlatanın gönderdiği mesajın yorumlanması ve anlamlandırılması gibi noktalar sayılabilir.

Günlük hayatta sürekli kullanılan dinleme becerisi geliştirilebilen bir beceridir. Doğduğumuz andan itibaren kullanılan tek dil becerisi olan dinleme becerisinin geliştirilmesi öncelikle ana dili öğretim merkezi olan aile ve yakın çevrede başlamaktadır. Daha sonra ise bireyin eğitim-öğretim hayatının başladığı okulla ve yaşantılarıyla devam etmektedir. 2006 ilköğretim ikinci kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında yer bulan dinleme/izleme becerisinin öğrencide geliştirilmesi ile ilgili birtakım amaçlar belirlenmiştir. Bunlar; “dinleme/izleme kurallarını uygulama; dinlenen/izlenen anlama ve çözümlenme; dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme; söz varlığını zenginleştirme ve etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma” olarak sıralanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı 2009 yılı (1-5.Sınıf) ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında ise öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek için “dinleme kurallarını uygulama; dinlediğini anlama; tür, yöntem ve tekniklere uygun dinleme” amaçları belirlenmiştir. Görüldüğü gibi Türkçe Dersi Öğretim Programında dinleme becerisine son yıllarda büyük önem verilmektedir.

Ancak yukarıda sıralanan bütün önemli noktalar düşünüldüğünde dinleme/izleme becerisi alanında, diğer beceri alanları kadar çalışma yapılmadığı ve yapılan çalışmaların da bir çatı altında toplanmadığı görülmüştür. Bu çalışma ile dinleme/izleme becerisi üzerine yapılan çalışmalar bir araya getirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı dinleme becerisi alanında yapılmış olan çalışmalarını belirleyip tasnif etmek ve bu alanda çalışma yapacak olanlara kaynakları bir bütün olarak sunabilmektir.

YÖNTEM

Çalışmada “tarama” yöntemi kullanılmıştır. Karasar’a (2012:77) göre; tarama yöntemi, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ülkemizde bu alanda yapılan bütün çalışmalar oluşturmaktadır. Örneklem için son 20 yıl esas alınmış ve son 20 yılda yapılan çalışmalar dikkate alınmıştır. Bu sebeple çalışmanın örneklemini 1995 yılı sonrası dinleme/izleme ile ilgili yazılan kitaplar, bildirimler, makaleler, doktora ve yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada verilerin toplanmasında belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. “Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Yazılı belgelere göre belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar” (Karasar, 2012:183). Çalışma için öncelikle hangi alanlarda yayınlar yapılmış olabileceği belirlenmiş ve başlıklar halinde listelenmiştir. Daha sonra belirlenen bu başlıklara göre belgeler taranmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım& Şimşek, 2011, s. 227). Bununla birlikte çalışmada yıllara göre sıklıklar belirlendiği için frekans analizi de kullanılmıştır. Hangi yıllarda hangi tür yayınların ne kadar sıklıkla görüldüğü tespit edilmiş ve rakamlara dökülmüştür.

Çalışmanın temaları için bu alanda yapılan çalışma başlıkları kullanılmıştır. Tema başlıkları yapılan inceleme ve alanyazın taraması sonucunda yazılan kitaplar, bildirimler, makaleler, doktora ve yüksek lisans tezleri olarak belirlenmiş ve sınıflandırmalar buna göre yapılmıştır. Ayrıca çalışmada yıl için Y; kitaplar için K; bildirimler için B; makaleler için M; yüksek lisans tezleri için YLT ve doktora tezleri için DT kısaltmaları kullanılmıştır.

BULGULAR

Yapılan tarama, içerik ve frekans analizi sonucunda dinleme/izleme becerisi ile ilgili aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1: Yıllara Göre Dinleme ile İlgili Yapılan Çalışmaların Dağılımı

Y	K	M	B	YLT	DT	Y	K	M	B	YLT	DT
1995	-	-	-	1	-	1996	-	4	-	-	-
1997	2	-	-	-	1	1998	1	-	1	2	1
1999	1	1	-	1	-	2000	-	-	-	3	-
2001	2	2	1	3	-	2002	-	1	1	3	-
2003	2	1	1	5	-	2004	2	1	1	2	1
2005	1	1	-	2	2	2006	-	1	1	2	-
2007	1	3	-	6	3	2008	1	2	-	6	-
2009	1	8	-	4	-	2010	1	8	1	11	1
2011	1	8	-	9	2	2012	1	5	-	10	3
2013	-	12	-	3	-						

1. Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Kitaplar

Yapılan tarama sonucunda dinleme becerisi ile ilgili 17 kitaba rastlanılmıştır. Bu kitapların iki tanesi hariç geri kalanı 2000 yılı sonrasında yayımlanmıştır. 1995, 1996, 2000, 2002, 2006 ve 2013 yılında bu alanda hiç kitap

görülmezken 1998, 1999, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 yıllarında birer kitap ve 1997, 2001, 2003, 2004 yıllarında ise ikişer kitap görülmektedir.

Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2010). *Yazılı ve Sözlü Anlatım Okuma-Dinleme-Konuşma-Yazma*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aytan, T. (2012). *Türkçe Öğretiminde Aktif Öğrenme Uygulamaları(Dinleme Becerisi)*. Ankara: Nobel Yayınları.

Cihangir, Z. (2004). *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Çongur, H. R. (1999). *Söz Sanatı (Güzel Söz Söyleme)*. Ankara: TRT Yayınları.

Dilidüzgün S. (2004). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Doğan, O. ve Doğan, S. (1997). *Kişilerarası İlişkiler*. Ankara: Somgür Yayıncılık.

Doğan, Y.(2011). *Dinleme Eğitimi*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Dökmen, Ü. (2001). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Koç, S. ve Müftüoğlu, G. (1998). *Dinleme ve Okuma Öğretimi [Listening and Reading Teaching]*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Mackay, I. (1997). *Dinleme Becerisi* (çev: Aksu Bora ve Onur Cankoçak). Ankara: İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.

Özbay, M. (2009). *Anlama teknikleri II: dinleme eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Özbay, M. (2003). *Türkçe Öğretiminde İhmal Edilmiş Bir Alan: Dinleme Eğitimi, Cumhuriyetin Kuruluşunun 80. Yılında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Robertson, A. K. (2008). *Etkili Dinleme*. (çev. E. Sabri Yarmalı). İstanbul: Hayat Yayınları.

Shafir, R. Z. (2003). *Dinlemenin Zen'i*. (çev. Işık Uçkun). İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.

Şahin, A., Karadüz, A., Göçer, A., Şahin, E., Çoşkun, E., Akyol, H. (2007). *Dinleme Eğitimi*. Ankara: Pegama Yayıncılık.

Temur, T. (2001). *Dinleme Becerisi Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

2. Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Makaleler

Yapılan tarama sonucunda dinleme becerisi ile ilgili 59 makaleye rastlanılmıştır. 1995, 1996, 1997, 1998, 2000 yıllarında hiç makaleye rastlanılmamıştır. 1999, 2002, 2003, 2004, 2005 ve 2006 yıllarında dinleme becerisi ile ilgili 1'er makale; 2001 ve 2008'de 2'şer; 2007'de 3'er; 1996'da 4; 2012'de 5; 2009, 2010 ve 2011'de ise 8'er makale görülmektedir. 2013 yılında ise 12 makale yazılmış ve dinlemeye verilen önem artmıştır.

Altunkaya, F. (1996). Türkçe Derslerinde Dinleme Becerisini Geliştirme Etkinlikleri. *Bilig(Bilim ve Kültür Dergisi)*, 2,255-257.

Arı, G. (2011). Türkçe (6, 7, 8. Sınıf) Ders Kitaplarındaki Okuma ve Dinleme/İzleme Metinleri İle Yazma Görevleri Arasındaki Tür Uyumu. *Turkish Studies*, 6(3), 489-511.

- Arslan, A. (2013). Çeşitli Değişkenler Açısından İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Durumları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 61-81.
- Arslan, A. (2012). Kutadgu Bilig’de Dinleme ve Konuşma Becerisine İlişkin Sözler, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(7), 1-16.
- Arslan, A. (2009) Müzikle Öğretim Yönteminin Türkçe Dersi Anlama (Okuma-Dinleme) Eğitimindeki Etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*, 39, 43-44.
- Aşılıoğlu, B. (2009). Türkçe Öğretmen Adaylarına Göre Derslerde Karşılaşılan Başlıca Dinleme Engelleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8 (29), 045-063.
- Atamsoy, E. S. (1996). Dinleme-Anlama Becerisinin Önemi ve Geliştirmenin Yolları. A.Ü. TÖMER, *Ana Dil Dergisi*. 1, 51-54.
- Aydın, G. ve Şahin, A. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Dinleme Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 454.
- Aytan, T. (2011). Aktif Öğrenme Tekniklerinin Dinleme Becerisi Üzerindeki Etkileri. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2(4), 23-43.
- Barın, M. (2002). Yabancı Dil Öğretiminde Dinleme Becerisinin Önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (28-29), 17-22.
- Batur, Z. (2012). Divânü Lûgatî’t-Türk’te Anlama ve Anlatma Becerilerine İlişkin Örnekler. *Turkish Studies*, 7(2), 219-231.
- Cihangir, Z. (2004). Üniversite Öğrencilerine Verilen Etkin Dinleme Becerisi Eğitiminin Dinleme Becerisine Etkisi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 237-251.
- Çiftçi, M. (2001). Dinleme Eğitimi ve Dinlemeyi Etkileyen Faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2, 165-177.
- Çiftçi, Ö. (2007). Aktif Dinleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 176, 231-242.
- Demir, S. C. (2009). Dinleme ve İzleme Eğitimi ve 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Yeri. *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 53-64.
- Demirci, B. (2008). İlköğretim 6. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programının Dinleme-Söyleme-Çalma Öğrenme Alanına Yönelik Değerlendirilmesi. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(I-II), 20-33.
- Doğan, Y. (2010). Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 27, 263-274.
- Doğan, Y. (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinlik Temelli Çalışmaların Etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 261-286.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 269-307.
- Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N. (2013). Dinleme Becerisinin Diğer Beceri Alanları İle İlişkisi, *Turkish Studies*, 8(4), 769-782.

- Epçaçan, C. (2013). Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (11), 331-352.
- Erkan, A. G. (1999). Dört Temel Dil Becerisi. *Dil Dergisi*, 76.
- Erten, S. A. (1996). Dinleme Anlama Becerisinin Önemi ve Geliştirmenin Yolları. *Ana Dili Dergisi*,1.
- Göçer, A. (2010). Performans Görevleriyle İlgili Sunum Çalışmalarının Konuşma ve Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesine Katkısı. *Dil Dergisi*, 142, 7-17.
- Göçer, A. (2007). Bir Öğrenme Alanı Olarak Anlama Eğitimi ve Türkçe Öğretimindeki Yeri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 23,17-39.
- Gücüyeter, B. (2009). Türk Dili ve Edebiyatı Derslerinde Dinleme Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2), 161-170.
- Gündoğdu, A., E. (2011). İlköğretim Sekizinci Sınıf Dinleme Metinlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 6(1), 1217-1227.
- Güven, Z. Z. ve Sünbül, A. M. (2009). Öğrenme Sitillerine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Dinleme Becerileri, İngilizce Dersine Yönelik Tutumları Ve Öğrenilenlerin Kalıcılığına Etkisi. *Ahmet Kelesoglu Education Faculty (AKEF) Journal*, 28: 169-187.
- İşeri, K. ve Yılmaz, İ. (2009). Dinleme Edinimine İlişkin Etkinliklerin Değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 139, 7-24.
- Kalaycı, N. ve Temur, T. (2005). İlköğretim Okullarında Dinleme Becerisini Nasıl Geliştirebiliriz?. *Eğitime Bakış Dergisi*, 2 (1), 53-63.
- Karadağ, R. ve Çengelci, T. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Dil Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3):49-59.
- Karadüz, A.(2010). Türkçe ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 39-55.
- Karadüz, A. (2010). Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. *Turkish Studies*, 5(3), 1566-1593.
- Maden, S. (2013). Temel Dil Becerileri Eğitiminde Kullanılabilecek Aktif Öğrenme Öğretimsel İş/Taktikleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 20-35.
- Maden, S. ve Durukan, E.(2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme Stilllerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 101-112.
- Maden, S. ve Durukan, E. (2010). Kavram Haritaları ile Not Tutmanın İlköğretim Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerisi Üzerine Etkisi. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 1(2), 63-70.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Ortaokul Öğrencileri İçin Dinleme Kaygısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,6(11), 851-876.
- Melanlıoğlu, D. ve Tayşi, E. K. (2013). Türkçe Öğretim Programındaki Dinleme Kazanımlarının Ölçme Değerlendirme Yöntemleri Bakımından Sınıflandırılması. *Akademik Bakış Dergisi*, 35, 1-11.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbilis Stratejilerinin Kullanımı. *Turkish Studies*, 7(1), 1583-1595.

- Okur, A. (2013). Dinleme Becerisinin Kültürümüzdeki Yeri ve Dinleme Eğitiminin Önemi: Kutadgu Bilig Örneği Üzerinden. *Turkish Studies*, 8 (4), 1099-1110,
- Özbay, M. & Melanlıoğlu, D. (2003). Türkçe Öğretim Programlarının Dinleme Becerisi Bakımından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies* 7(1), 87-97.
- Özbay, M. (2001). Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirme Yolları. *Türk Dili Dergisi*, 589, 9-14.
- Özçelik, İ. (1983). Dinleme Eğitimi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 81, 8-9.
- Özer, Z. (1996). Duyguları İşitebilme Becerisi, Etkin Dinleme. *Bilim Teknik Dergisi*, Ekim Sayısı,56–60.
- Saltalı, N. D. ve Erbay, F. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Konuşma, Dinleme ve Empati Becerilerinin Çocuk Sevme Davranışı Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 159-174.
- Şahin, A. (2011). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(1), 178-188.
- Şahin, A. ve Aydın, G. (2011). Cornell Not Alma Tekniğinin Dinlenen Metni Anlamaya ve Kalıcılığa Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 29-36.
- Şahin, A. ve Aydın, G. (2009). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (9), 454-464.
- Şevik, M. (2012). Şarkılarla Çocukların Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 327-340.
- Tayşi, E. K. (2013). Türkçe Öğretim Programındaki Dinleme Kazanımlarının Ölçme Değerlendirme Yöntemleri Bakımından Sınıflandırılması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 23-32.
- Temur, T. (2010). Dinleme Metinlerinden Önce Ve Sonra Sorulan Soruların Üniversite Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Beceri Düzeyine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 29, 303 -319.
- Türkyılmaz, M. (2010). Bir Ders Aracı Olarak Dinleme Metinlerinin Anlamaya Etkisi:"Eskici" Metni Örneğinde Deneysel Bir Çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII (1), 207-220.
- Usta, İ. (2012). Dört Temel Dil Becerisi ve Arapça Öğretimindeki Katkıları, *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 5(2), 317-326.
- Yangın, B. ve Katrancı, M. (2013). Üstbilis Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerisine ve Dinlemeye Yönelik Tutuma Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11),733-771.
- Yavuz, F. (2011). İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerin Dinleme Becerilerinde Kullandıkları Strateji Ve Taktikler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(25), 288-299.
- Yıldırım, F. ve Er O. (2013). Türkçe Dersi Öğretim Programı Dinleme/İzleme Alanı Amaç ve Kazanımlar Boyutunun Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 231-250.
- Yıldırım, K., Yıldız, M., Ateş, S. ve Rasinski, T. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Türk Öğrencilerin Metin Türlerine Göre Okuduğunu ve Dinlediğini Anlama Düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(3), 1855–1891.

Yıldırım, S. (2007). Yabancı Dil Kaygısı: Dinleme ve Konuşma, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 178-206.

Yoncalık, O. ve Çimen, Z. (2006). Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi Düzeyleri, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 135-144.

3. Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Bildiriler

Yapılan tarama sonucunda dinleme becerisi ile ilgili 7 bildiriye rastlanılmıştır. Bu bildirilerin bir tanesi 2000 öncesi olup diğerleri 2001, 2002, 2003, 2004, 2006 ve 2010 yıllarında görülmektedir.

Akarçay, A. (2002). 'Dört Temel Beceriyi Geliştirme Yolları'. V. Dünyada Türkçe Öğrenimi Sempozyum Bildirileri, A.Ü. Basımevi, Ankara.

Canbulat, M. ve Çelenk, A. (2004). Almanya ve Türkiye İlköğretim Okullarının Anadil Öğretiminde Konuşma ve Dinleme Becerilerine Yaklaşımları. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda Sunulmuş Bildiri.

Cihangir, Z. (2001). Üniversite Öğrencilerine Verilen Etkin Dinleme Becerisi Eğitiminin Dinleme Becerisine Etkisi, VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 5-7 Eylül, Ankara.

Doğan, Y. (2010). "Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinliklerden Yararlanma". I. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. Ankara 2010. (ss. 263-274).

Hengirmen, M. (1998). Dünya'da ve Türkiye'de Ana Dili Eğitimi Sempozyum Bildirileri. Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi (11-13), Ankara.

Osman, E. ve Gürbüz B., (2006). Yapılandırmacı Öğrenme Kuramı Işığında Dinleme Becerilerinin Geliştirilmesine ve Değerlendirilmesine Yönelik Bir Örnek. Eğitimde Çağdaş Yönelimler, III 'Yapılandırmacılık ve Eğitimi Yansımaları' Sempozyumu Bildiri Kitabı, Özel Tevfik Fikret Okulları, İzmir. (ss. 140-142).

Özbay, M. (2003). Türkçe Öğretiminde İhmal Edilmiş Bir Alan: Dinleme Eğitimi, Ankara Ticaret Odası Bildiriler, Ankara. (ss.93-104).

4. Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Yüksek Lisans Tezleri

Yapılan tarama sonucunda dinleme becerisi ile ilgili 73 yüksek lisans tezine rastlanılmıştır. 1996 ve 1997 yıllarında bu alanda herhangi bir tez çalışmasına rastlanılmazken 1995 ve 1999 yıllarında 1'er; 1998, 2004, 2005 ve 2006 yıllarında 2'ser; 2000, 2001, 2002 ve 2013 yıllarında 3'er; 2009'da 4; 2007 ve 2008 yılında 6; 2003'te 5; 2011'de 9; 2012'de 10 ve 2010'da 11 adet çalışma görülmektedir.

Ak, S. (2012). *Yabancı dil olarak İngilizce öğrenenlerin dinleme anlama becerilerini geliştirmeye yardım olarak sesletim farkındalık eğitimi*. Yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğretimi Anabilim Dalı, Ankara.

Akan, A. (2011). *Okul yöneticilerinin dinleme becerilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması, Eskişehir.

Akbal, T. (2010). *Bireysel farklılıklar ve üniversite düzeyindeki ileri İngilizce öğrencilerinin dinlediğini anlama stratejileri kullanımı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.

Akdemir, A. S. (2010). *Videonun dinleme becerisine ön örgütleyici olarak uygulanması*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Akgül, G. (2010). *İlköğretim Türkçe (6, 7, 8 sınıflar) 2006 öğretim programında yer alan okuma, dinleme, konuşma, yazma öğrenme alanlarındaki kazanımların bütünsel beyin modeline göre analiz edilmesi, sınıflandırılması*. Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı Bölümü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Antakya.

Aras, B. (2004). *İlköğretimde dinleme anlama becerisinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aydın, G. (2009). *Zihin haritalama tekniğinin dinlenenini anlamaya etkisi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Bayrak, E. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama sürecinde kullandıkları zihinsel beceri*. Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Eskişehir.

Birden, N. (2001). *Etkin dinleme sürecinde öğretmen ve yönetici algılamalarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Bulut, B. (2013). *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Aydın.

Buran, S. (2008). *Bilgisayar destekli dil öğreniminin dinleme kavrama yetisi üzerine etkileri*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Erzurum.

Cihangir, Z. (2000). *Üniversite öğrencilerine verilen etkin dinleme becerisi eğitiminin başkalarını dinleme becerisine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çaylı, C. (2012). *İkinci kademe Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerine yönelik öğretmen uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi, Kayseri.

Çelebi, H. M. (2008). *İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin olay ve düşünce yazılarına göre dinleme becerilerinin değerlendirilmesi (Muğla örneği)*. Yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı, Muğla.

Çelebi, M. (2007). *I. ve II. kademe öğrencilerinin olay ve düşünce yazılarına göre dinleme becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Çelikbaş, K. A. (2010). *Anlama/dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Van.

Çetin, Y. (2001). *Dinleme öncesi aktivitelerin Türk lise 1 öğrencilerinin dinleme becerileri üzerindeki etkileri*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çoban, İ. (2013). *Orhun yazıtlarının dilin dört becerisi açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Çuhadar, F. (2012). *Mesleki eğitim merkezlerindeki Türkçe derslerinde uygulanan sessiz okuma etkinliği ile sessiz okuma anında yapılan dinleme etkinliğinin öğrencilerin okuma becerisine etkisinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.

Demirkol, T. (2009). *Türk üniversitelerindeki hazırlık sınıfı öğrencilerinin yabancı dilde dinlediğini anlama problemlerinin ve algısal öğrenme stillerinin araştırması*. Yüksek lisans tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.

Deniz, K. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki konuşma ve dinleme yoluyla öğrencileri ikna üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Durmuş, N. (2013). *İlköğretim 2. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin geliştirilmesinde çocuk edebiyatı ürünlerinin etkisi*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Bursa.

Er, O. (2011). *İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretim programı dinleme/izleme alanının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Adana.

Erdem, A. (2012). *Yapılandırmacı karma öğrenme ortamlarının dinleme ve konuşma becerilerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.

Erdoğan, E. O. (1995). *Blueprint-intermediate adlı ders kitabına bağlı olarak öğrencilerin dinleme becerilerinin geliştirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erten, Ö. (2011). *Müzik dinleyerek okumanın okuduğunu anlama üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Müzik Bilim Dalı, Bolu.

Felek, B. H. (2010). *İngilizce altyazı kullanımının İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dinleme anlama becerilerine etkileri: orta düzey İngilizce hazırlık sınıfı öğrencileriyle bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Eskişehir.

Fidan, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kayseri.

Gerçek, F. (2000). *İngilizce hazırlık okulundaki dinleme becerisi derslerinin dinleme-anlama stratejileri kullanım sıklığı üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Gün, S. (2012). *Yabancı dil öğrenme ortamında belirli dinleme strateji ve tekniklerinin kullanılmasının dinleme becerilerinin gelişimi üzerine etkileri*. Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Muğla.

Güreş, G. (2008). *Kubaşık okuma yazma dinleme ve konuşma tekniğinin ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve İngilizce dersine ilişkin tutumlarına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Dalı, Aydın.

Gürses, P. (2009). *Çubuk imam hatip lisesi 9. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirme*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili Bilim Dalı, Ankara.

Güzel, G. (2007). *Fen ve teknoloji dersinde truedalenin tüm vücut ile dinleme yönteminin akademik başarı ve hatırdada tutma üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Denizli.

Irgatoğlu, A. (2010). *Yabancı dil dinleme becerisi ediniminin gelişmesi için bağlamsal kaynak olarak resimlerin kullanımının etkileri*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngilizce Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

İnceçay, V. (2012). *İçerik sunu modlarının yabancı dil dinleme kavrayışı üzerindeki etkileri: çoklu öğrenme ortamı teorisi perspektifi*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

İpek, H.(1998). *Okuma derslerinde okuma öncesinde "dinleme anlama"nın kullanılması*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

İrgin, P. (2011). *İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen Türk öğrencilerinin kullandığı dinleme stratejileri: dinleme stratejileri envanteri'nin geliştirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı, Mersin.

İzin, N. (2005). *Dil becerilerinin gelişiminde özgüven*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Kaplan, H. (2004). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karabay, A. (2005). *Kubaşık öğrenme etkinliklerinin ilköğretim beşinci sınıf Türkçe dersinde öğrencilerin dinleme ve konuşma becerileri üzerindeki etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Adana.

Karakaya, D. (2011). *İngilizce öğretmenlerinin yabancı dil dinleme ve konuşma kaygı seviyesi ve bu becerileri öğretme yeterlilikleri*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Katranç, M. (2012). *Üstbiliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.

Kaya, M. F. (2012). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerinin web tabanlı bir sistem yardımıyla ölçülmesi*. Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Eskişehir.

Kaygas, N. (2002). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin okuma ve dinleme sonucu anladıklarını yazılı anlatma becerileri*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Kılıç, M. (2007). *Yabancı dilde dinleme kaygısı'nın metin türü ve öğrenen değişkenleri ile bağlantılı olarak kaynak ve ilişkileri: Gaziantep Üniversitesi'nde bir örnek-olay incelemesi*. Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gaziantep.

Kırbaş, A. (2010). *İşbirlikli öğrenme yönteminin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmesine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Kocaadam, D. (2011). *Not olarak dinleme eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Koç, N. (2003). *Dinleme becerilerini kazandırma yöntemlerinin uygulanması*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Köklü, S. (2003). *Türkçe öğretiminde 7. ve 8. sınıf öğrencilerine dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasına dramatisasyonun etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kurt, B. (2008). *Çocuk edebiyatı ürünlerinin temel dil becerisi olarak dinlemenin gelişimine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kuşcu, H. (2010). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe öğretmenin rolü (Çekmeköy ilçesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Küfeli, K.C. (2008). *İlköğretim okullarında Almanca'nın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında dinleme yoluyla öğretme amacıyla verilen hikâyeler üzerine bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Alman Dili Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul.

Melanlıoğlu, D. (2011). *Üstbilişsel strateji eğitiminin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Nazlı, S. (2012). *Yabancı dil olarak İngilizce okuma anlamada sessiz okuma ve okurken dinleme tekniklerinin karşılaştırılması: 8.sınıf Türk öğrencileriyle bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Eskişehir.

Odacı, T. (2006). *Açık dinleme anlama stratejileri eğitiminin strateji kullanımı ve dinleme anlama düzeyi üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Eskişehir.

Özdoğan, D. Ş. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin konuşma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi: - uygulamalı bir çalışma*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul.

Özgen, M. (2008). *İngilizce öğretiminde özgün altyazılı video'nun dinleme algılama materyali olarak kullanımı*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngilizce Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

Özmaden, A. (2002). *Bir İngilizce öğretim elemanının dinleme becerisi dersindeki pedagojik sistemi*. Yüksek lisans tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sağlam, S. (2003). *Anadolu Üniversitesi'ndeki öğretim elemanlarının yabancı dil hazırlık eğitimi sonrası öğrencilerin alan derslerindeki İngilizce konuşma ve dinleme becerilerine yönelik algılamaları*. Yüksek lisans tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taşcı, F. (2011). *Anadolu liseleri İngilizce derslerinde konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılmasına yönelik etkinliklerde karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi: öğretmen ve öğrenci algıları(Kayseri ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Kayseri.

Topaloğlu, Ç. (2006). *Bolu ili merkez ilçesinde sosyoekonomik yönden farklı düzeylerde bulunan 8. sınıf öğrencilerinin dil becerilerini kazanma düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bölümü, Bolu.

Tuzcu, E. D. (2011). *Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı, İstanbul.

Uzakgören, S. (2003). *İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen orta doğu teknik üniversitesi öğrencilerinin dinleme stratejileri üzerine eğitimi*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Uzun, İ.(1998). *Dinleme derslerinin İngilizce dil ediniminde öğrenci stratejilerine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Yaman, B. (1999). *Birleştirilmiş kubaşık okuma ve yazma tekniğinin temel eğitim beşinci sınıf öğrencilerinin türkçe dersinde okuduğunu ve dinlediğini anlamaya yönelik akademik başarıları ile Türkçe dersine ilişkin tutumları üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yaşlı, A.(2001). *Öğrenmede empatik dinleme ve öğrenme güdülenmesine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yeşilbursa, A. A. (2002). *Üniversite düzeyinde yabancı dili İngilizce olan öğrencilerin dinleme becerileri için birleşik metakognitif strateji eğitimi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Yazkan, M. (2000). *İlköğretim okullarının 1. kademesinde dinlediğini anlama davranışının kazandırılmasına dramatisasyonun etkisi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Yıldırım, H. (2007). *İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin dinleme becerileri üzerine uygulamalı bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Bolu.

Yılmaz, İ. (2007). *Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirmeye yönelik önerilen etkinliklerin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Yorulmaz, M. (2009). *Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları*. Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yabancı Diller Anabilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı, Edirne.

Yükselci, S. (2003). *Öğretmenlerin dinleme stratejileri hakkındaki uygulamaları ve görüşleri İngilizce dinleme derslerinde ortaya çıkabilecek olası güçlüklerle ilişkin görüşleri*. Yüksek lisans tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zengin, B. S.(2010). *Çocuk kitaplarının dinleme becerisini geliştirme aracı olarak kullanılması*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

5. Dinleme Becerisi Üzerine Yazılan Doktora Tezleri

Yapılan tarama sonucunda dinleme becerisi ile ilgili 14 doktora tezine rastlanılmıştır. 1995, 1996, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2006, 2008, 2009 ve 2013 yıllarında dinleme becerisiyle ilgili herhangi bir doktora tez çalışmasına rastlanmamıştır. 1997, 1998, 2004 ve 2010 yıllarında 1'er; 2005 ve 2011'de 2'ser; 2007 ve 2012'de ise 3'er doktora tezi görülmektedir.

Aytan, T. (2011). *Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Konya.

Barın, M. (1997). *Dinleme-konuşma becerilerinin önemi, dil öğretimine katkıları ve Atatürk üniversitesi İngiliz dili bölümlerinde uygulandığı*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Erzurum.

Deniz, K. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki konuşma ve dinleme yoluyla öğrencileri ikna üzerine bir araştırma*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erdem, A. (2012). *Yapılandırmacı karma öğrenme ortamlarının dinleme ve konuşma becerilerine etkisi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.

Erdir, Ü. E. (2005). *Kara harp okulu ikinci sınıf öğrencilerine "çoklu zeka kuramı" çerçevesinde okuma ve dinleme becerilerini geliştirmek için sözcük öğretilmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.

Gedik, M. (2012). *Ortaokul ikinci sınıf öğrencilerinin temel dil becerilerinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların başarı ve kalıcılığa etkileri*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Erzurum.

Güven, Z. Z. (2007). *Öğrenme stillerine dayalı etkinliklerin öğrencilerin dinleme becerisi erişileri, İngilizce dersine yönelik tutumları ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisi*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Konya.

Katranç, M. (2012). *Üstbiliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.

Kırbaş, A. (2010). *İşbirlikli öğrenme yönteminin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerini geliştirmesine etkisi*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Melanlıoğlu, D. (2011). *Üstbiliş strateji eğitiminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Onan, B. (2005). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretiminde dil yapılarının anlama becerilerini (okuma/dinleme) geliştirmedeki rolü*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yangın, B. (1998). *Dinlediğini anlama becerisini geliştirmede elves yönteminin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yavuz, F. (2004). *İngilizce yabancı dil öğrencilerinin dinleme becerilerinde kullandığı taktik ve stratejiler*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kitaplarla ilgili bulgular incelendiğinde dinleme becerisi ile ilgili 17 kitaba rastlanılmıştır. Bu kitapların iki tanesi hariç geri kalanı 2000 yılı sonrasında yayımlanmıştır. Buradan da dinleme becerisi ile ilgili kitap çalışmalarının 2000 sonrasında hız kazandığı yorumu yapılabilir.

Makalelerle ilgili bulgular incelendiğinde dinleme becerisi ile ilgili 59 makaleye rastlanılmıştır. 1995, 1996, 1997, 1998, 2000 yıllarında bu alanda hiç makale bulunmazken 2009, 2010 ve 2011'de ise 8'er makale 2013 yılında ise 12 makale yazılmıştır. Buradan dinlemeye verilen önemin yıllar geçtikçe arttığı yorumu yapılabilir.

Bildiriler ile ilgili bulgular incelendiğinde dinleme becerisi ile ilgili 7 bildiriye rastlanılmıştır. Bildirilerin sayıca azlığı bildirilerin daha sonra makale halinde basılması yahut bildiri kitaplarının sadece sempozyum katılımcılarına verilmesinden dolayı ulaşımının zorluğu olarak yorumlanabilir.

Yüksek Lisans tezleri ile ilgili bulgular incelendiğinde dinleme becerisi ile ilgili 73 yüksek lisans tezine rastlanılmıştır. 1996 ve 1997 yıllarında bu alanda herhangi bir tez çalışmasına rastlanılmazken 2007'den 2012'ye

genellikle artış gözlemlenmektedir. Hatta 2010 yılı dinleme ile ilgili en fazla çalışma yapılan yıl olmuştur. Buradan yıllar geçtikçe dinleme becerisi ile ilgili gelişmelerle birlikte çalışılan yüksek lisans tezlerinde de artış gözlemlenmektedir yorumu yapılabilir.

Doktora tezleri ile ilgili bulgular incelendiğinde dinleme becerisi ile ilgili 14 doktora tezine rastlanılmıştır. Bu alanda yapılan doktora tezlerinin azlığı dikkat çekici bir durumdur.

Yukarıda yorumlanan veriler dikkate alındığında yıllara göre dinleme becerisinde bir artış gözlemlense de Özbay ve Melanlıoğlu'nun (2012) da çalışmalarına paralel olarak Türkiye'de dinleme becerisinin ve bu alanda yapılan çalışmaların ihmal edildiği sonucuna ulaşılabilir.

Ülkemizde dil becerileri arasında bulunan dinleme becerisi; konuşma, okuma ve yazma becerilerinden ayrı düşünülemez bir beceri alanıdır. 1968 yılındaki programla bu becerinin, Türkçe eğitim ve öğretimi içinde düşünüldüğü; dinlemenin öneminin kısmen anlaşılmasına rağmen diğer beceriler göz önüne alındığında arka planda kaldığı görülmektedir. Bununla birlikte yıllar geçtikçe özellikle 2005 Türkçe Programı ile dinleme becerisine eğitim sistemimizde gereken önemin verilmeye başlanması olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Bütün bu gelişmeler dikkate alındığında dinleme becerisi yazılan kitap, makale, bildiri, yüksek lisans tezi, doktora tezi gibi çalışmalarda kendini göstermeye başlamışsa da istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Sayılan alanlarda son 20 yılda toplamda 160 çalışma yapılmıştır. Bu sayının dinleme becerisi gibi önemli bir alanda 20 yıl için yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Bu çalışmadan sonra araştırmacılara dört temel dil becerisi ile ilgili kaynakların düzenli bir şekilde sunulması ve alandaki eksikliklerin belirlenmesi için dört temel dil becerisinin diğer alanlarının da kaynakça çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Not: Bu çalışma 24-26 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya'da 21 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 5th International Conference on New Trends in Education and Their Implications – ICONTE' de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Ergin, A. (2008). *Eğitimde Etkili İletişim*, 4. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, M. (1989). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım/Yayın/Tanıtım, İstanbul.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 24. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2012). Dinleme Becerisine Yönelik Ölçme Değerlendirme Çalışmalarında Üstbiliş Stratejilerinin Kullanımı 7(1):1583-1595
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe Öğretim Programlarının Dinleme Becerisi Bakımından Değerlendirilmesi, *Turkish Studies*, 7(1), 87-97.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.

Özby, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme*. Ankara: Eğitimi, Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.

TDK, (2005). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.